

A tanári fejlődés heurisztikus modellje (Berliner, 1994)

<i>Újonc</i>	<i>Középhaladó</i>	<i>Kompetencia</i>	<i>Jártas</i>	<i>Szakértő</i>
A környezet közhelyeit megtanulja elkülöníteni: <i>valaki</i> (általában tanár) tanít <i>valamit</i> (matematikát, a tanterv valamely részét) <i>valaki másnak</i> (pl. diákoknak) valamilyen <i>kontextusban</i> (pl. iskola, osztályterem).	A gyakorlat egyesül a szóbeli tudással, amikor az epizodikus és eseti tudás felépül.	Tudatosan kiválasztja, hogy mit fog tenni. Prioritásokat határoz, meg és tervek mellett dönt. Racionális céljai vannak, és ésszerű eszközöket választ a fejében lévő célok eléréséhez.	Ez az a szakasz, amelyben az intuíció és a know-how kiemelkedővé válik.	A helyzetet egyrészt intuitív módon ragadja meg, másrészt érzékeli a nem-analitikus és nem-akaratlagos módokat, amelyek alapján megadja a megfelelő választ.
Megtanulja az elvégzendő feladatokat részekre bontani, címkézni és begyakorolni.	A gyakorlati tudás kezd lerakódni, és a tanár lassan sajátítja el karrierje során. A gyakorlati tudás az, nem pedig az elméletek vagy a könyvek, amelyek a tanárok tantermi viselkedésének legnagyobb hányadát vezérlik. A gyakorlati tudás két fontos jellemzője az, hogy cselekvés-központú a tudás, és hogy általában, mások közvetlen segítségével nélkül sajátítjuk el.	Mialatt képességeit alakítja, el tudja dönteni, mi fontos és mi nem. Tapasztalataiból tudja, hogy mire figyeljen, és mit hagyjon figyelmen kívül. Pl. felhagy az időzítési hibákkal (egy tevékenységbe rossz időben avatkozik bele) és már nem követ el kiválasztási hibákat (a nem megfelelő tanuló kiválasztása egy feladatra, vagy a kezdeményező megnevezése egy osztálytermi konfliktus esetén). Elsajátítja a tanulási folyamat ésszerű irányítását, olyan oktatási döntésekkel kapcsolatban, mint, például mikor maradjon egy téma mellett, és mikor haladjon tovább, az egyedi tanítási kontextus és különösen a tanulók jellemzői alapján.	A felhalmozott tapasztalatok gazdagságából teljes körű rálátása származik a szituációra, amivel szembekerül. Felismeri az események közötti hasonlóságot, amelyeket az újoncok nem vesznek észre. Ez a tapasztalat hozadéka. A jártas tanár észreveheti, tudatos erőfeszítés nélkül, hogy a mai matematika óra ugyanabból az okból feneklik meg, amiért a múlt heti helyesírási óra „robbant le”.	Gördülékeny, folyékony teljesítményt nyújt, látszólag erőfeszítés nélkül; látszólag tudja, hol legyen, vagy mit tegyen a megfelelő időpontban.
Megtanulja az olyan kifejezések jelentését, mint magasabb rendű kérdés, megerősítés, tanulási nehézségek.	Tapasztalataikon – eseteken, incidenseken, sikereiken és hibáikon – <i>elgondolkoznak</i> , és valami módon <i>hasznosítják</i> azokat saját tanítási gyakorlatukban.	Hajlamos több felelősséget érezni azért, ami történik.	A mintafelismerés miatt pontosabban megjósolja a tantermi eseményeket. Az újonchoz képest meg tudja mondani, hogy egy tanuló mikor kezdhet színészkedni, mikor kezd az osztály unatkozni, vagy mikor zavarodottak vagy izgatottak a diákjaik.	Mínőségileg más módon vesz részt az eseményekben, mint az újonc vagy a kompetens előadó. Jobban hasonlít az autóversenyzőre, aki arról beszél, hogy egy lesz a gépével, vagy a fizika tanárra, aki arról számol be, hogy az óra olyan szépen haladt előre, hogy neki nem is kellett igazán tanítania.

Kontextustól független szabályokra is szüksége van, mint „dicsérd meg a helyes választ”, „várjál három másodpercet, miután gondolkodtató rendű kérdést tettél fel,” és „soha ne a tanuló személyét bírálj”. Legalább a közterek korlátozott megértésére és néhány kontextustól független szabályra szükség van a tanítás elkezdéséhez.	A tanárok gyakorlati tudása is szituatív tudás. A tudás felépítése gyakran implicit vagy hallgatólagos.	Még nem elég gyors, folyékony vagy rugalmas a viselkedésében.	Míg intuitív a mintafelismerésben, ugyanakkor analitikus és racionális annak eldöntésében, hogy mit tegyen.	Nem problémákat old meg, vagy döntéseket hoz, hanem „az árral halad”. Flowban van.
Csak minimális készségeket lehet elvárni egy újonctól a tanítási feladatok terén.	A kondicionális és a stratégiai tudás felépül. A gyakorlati tudás végül is informálja a középhaladót arról, mikor ne vegyen figyelembe vagy szegjen meg szabályokat, és mikor kövesse azokat, ahogyan a kontextus egyre növekvő mértékben meghatározza a viselkedést			Amikor anomáliák lépnek fel, amikor a dolgok nem a tervek szerint alakulnak, vagy valami atipikus érzéssel, tudatos analitikus folyamatokat alkalmaz a helyzetre. De amikor a dolgok simán mennek, ritkán gondolkodik el saját teljesítményén.
Viselkedése általában racionális, viszonylag rugalmatlan és igazodni próbál valamely követendő szabályhoz és eljáráshoz.	Még mindig nem érzékeli, mi a fontos. Megtanulja megjelölni és leírni az eseményeket, a szabályokat követni, felismerni és rendszerezni a kontextusokat, de még nem tudja megbízhatóan eldönteni, mi fog történni a személyes cselekedetei által.			Széleskörű és hozzáférhető tudása van.
Ez a szint a szituációk objektív tényeinek és sajátosságainak tanulási szakasza. Ez a gyakorlatszerzés szintje. Ez az a szint, amelyben a valós gyakorlat a tanuló számára sokkal fontosabbnak látszik, mint a verbális információ.	A teljes, személyes felelősség elfogadása a tantermi oktatásban tipikusan csak azután jelenik meg, ha a tanár elhiszi, hogy személyes cselekvési tere van, akaratlagosan és aktívan választja meg, hogy mit tegyen.			
Megfontolt	Éleslátó	Racionális	Intuitív	Nem racionális
Tanárjelölt, első éves tanár	2-3 éve tanít	3-4 éve tanít Nem minden haladó éri el ezt a szintet.	5-6 év tanít Még kevesebben érik el ezt a szintet.	Több, mint 6 éve tanít Kevesen érik el ezt a szintet.